

มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

Moral standards of politicians According to the constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560

¹อัญธิษฐา อักษรศรี และ ²วันชัย แสงสุวรรณ

¹Auntittha Aksotnsri and ²Wonchai Sangsuwon

¹²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

¹²Mahachulalongkornrajavidyalaya University Princess Sirindhorn's College

¹Corresponding Author's Email: auntittha@hotmail.com

Received September 2, 2021; Revised October 4 2021; Accepted November 11, 2021

บทคัดย่อ

จริยธรรมเป็นคุณสมบัติทางความประพฤติ ที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติ มีความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม จริยธรรมของสังคมไทยขึ้นอยู่กับระบบศีลธรรมของพุทธศาสนาว่า กำหนดหลักในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน หลักจริยธรรมก็จะกำหนดให้ปฏิบัติตามนั้น จริยธรรมความถูกต้องดีงามของสังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกาบรรทัดฐานของตนเองว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีงาม และอะไรคือความถูกต้อง โดยทั่วไปไม่ได้มีการเขียนเป็นกฎข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตามค่านิยมมีความหมายถึงแนวคิดเกี่ยวกับความดีงามในความประพฤติ โดยผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากความประพฤตินั้น ๆ มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองต้องมีสูงการกระทำทุกอย่างของนักการเมืองต้องมีหลักธรรมและคุณธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ประชาชนได้เห็นการทำงานอย่างตรงไปตรงมาตามหลักธรรมาภิบาลตามรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ: มาตรฐานจริยธรรม, นักการเมือง, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

Abstract

Ethics are behavioral qualities. That society aims for people in that society to behave Be accurate in behavior Freedomกำหนด the boundary of conscience The morality of Thai society depends on the moral system of Buddhism. Set principles for daily practice Ethics will be required to comply with that. Ethics and virtue of every society will define their own rules and norms of what is good. And what is the correctness In general, it is not written as a rule that all members must abide by the values, meaning the concepts of morality in behavior. Through careful consideration of the consequences of such behavior, the ethical standards of politicians must be high. Every act of a politician must have principles and morals. And is a good model for people to see the work straightforward in accordance with the principles of good governance according to the constitution.

Keywords: Standards of Ethics, Politicians, Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560

บทนำ

จริยธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมทางสังคม ดังนั้นคำว่า จริยธรรม (Ethics) ตามความหมายทางศาสนา หมายถึง ความดีงาม ความถูกต้อง ความเหมาะสม ที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ยอมรับถือปฏิบัติเป็นหลักทางศีลธรรม หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า จริยธรรม คือเครื่องมือในการวัดความดี ความไม่ดี ความถูก ความผิด ความเหมาะสมความไม่เหมาะสมแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จริยธรรมไม่เป็นหลักสากล คือ จริยธรรมในสังคมหนึ่งอาจจะไม่ถูกยอมรับในอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้ แต่จริยธรรมที่หมายถึง ความดีงาม ความถูกต้องและความเหมาะสมนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ คือพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ แก่คนหมู่มาก หรือส่วนใหญ่ พฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดความพอใจ การยอมรับของคนในสังคมนั้นเป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมนั้นทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตนและผู้อื่นในสังคม และพฤติกรรมนั้นเหมาะสมกับกาลเวลา สถานที่และบุคคล เรียกว่า “ถูกกาลเทศะ”

จริยธรรมทางการเมือง ข้อพึงปฏิบัติในการใช้อำนาจซึ่งจะต้องเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนเสมอ ซึ่งรัฐมักให้เหตุผลของการใช้อำนาจหรือการเพิ่มอำนาจว่า เป็นความจำเป็นเพื่อให้สามารถดูแลทุกข์สุขประชาชนได้มากขึ้น จึงมักเป็นประเด็นถกเถียงถึงจริยธรรมในการใช้อำนาจเสมอว่า ถูกต้องทั้งในแง่เป้าหมายหรือวิธีการหรือไม่ เช่น การใช้กำลังรุนแรงสลายการชุมนุมของกลุ่มประชาชน สิ่งไม่ควรประพฤติปฏิบัติในหน้าที่ของนักการเมืองไทยที่ประชาชนต้องการ การมีจริยธรรมต่อประชาชน จริยธรรมต่อพรรคการเมือง จริยธรรมต่อนักการเมืองด้วยกัน และจริยธรรมก่อนการทำหน้าที่ในการประชุม จริยธรรมของนักการเมืองสามารถนำประเทศและประชาชนไปสู่ความเจริญทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และนำไปการพัฒนาประเทศให้ทันกับนานาอารยประเทศ

ความหมายของจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “จริยศาสตร์” นอกจากนี้ ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันอีกหลายคำ บางครั้งก็มีการนำมาใช้แทนกัน ซึ่งให้ความหมายทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจความหมายและขอบข่ายของจริยธรรมกับศัพท์เกี่ยวข้องในหลายมุมมอง ทำให้ทราบถึงทรรศนะมุมมองของผู้รู้ต่าง ๆ ที่พยายามศึกษาแนวคิดจริยธรรมในด้านที่แตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงคำว่าจริยธรรม ผู้ฟังหรือผู้อ่านมักจะพิจารณาอยู่ในกรอบคิดเกี่ยวกับศาสนา ทั้งนี้ เพราะคำสอนทางศาสนามีส่วนสร้างระบบจริยธรรมให้สังคม

จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติ ที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติ มีความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าจะสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

นอกจากนี้ ยังเห็นว่าโครงสร้างของแนวคิดด้านจริยธรรม จะประกอบด้วยคุณธรรมหลายประการ ซึ่งส่วนมากมาจากคำสอนทางศาสนา ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ (Accountability) คือ ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ ให้ดียิ่งขึ้น
2. ความซื่อสัตย์ (Honesty) คือ การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล (Rationality) คือ ความสามารถในการใช้ปัญญา ในการประพฤติปฏิบัติ รู้จัก ไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของตนเอง ที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้

4. ความกตัญญูทวาทิ (Gratitude) คือ ความรู้สำนึกในอุปการคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา

5. ความมีระเบียบวินัย (Disciplined) คือ การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม กับจรรยา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม

6. ความเสียสละ (Sacrifice) คือ การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่บุคคลที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง

7. การประหยัด (Thrifty) คือ การใช้สิ่งของพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ให้มีส่วนเกิน มากนัก รวมทั้งการรู้จักประมาณระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะ

8. ความอุตสาหะ (Diligence) คือ ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในงาน

9. ความสามัคคี (Harmony) คือ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความพร้อมเพรียงร่วมมือกันกระทำ กิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

10. ความเมตตาและกรุณา (Loving Kindness and Compassion) คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ ผู้อื่นมีความสุข กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

11. ความยุติธรรม (Justice) คือ การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและ เหตุผล ไม่มีความลำเอียง (สำราญ ศรีคำมูล, 2563)

จริยธรรมนักรการเมือง การประพฤติปฏิบัติในการทำหน้าที่ของนักรการเมืองที่แสดงออกถึงความจริงจัง ต่ออุดมการณ์ ความรับผิดชอบ การมีวิจารณ์ญาณต่อความถูกต้องเหมาะสม ประกอบด้วย การประพฤติปฏิบัติ ต่อประชาชน การประพฤติปฏิบัติต่อพรรคการเมืองที่สังกัด การประพฤติปฏิบัติต่อนักการเมืองและพรรค การเมืองฝ่ายตรงข้าม และการประพฤติปฏิบัติต่อการทำหน้าที่ในการประชุมสภา

สรุป จริยธรรมไม่สามารถแยกเด็ดขาดจากศีลธรรม เพราะศีลธรรมเป็นหลักคำสอนทาง ศาสนาที่ว่าด้วยความประพฤติปฏิบัติชอบ หลักแห่งความประพฤติปฏิบัติชอบ ซึ่งมีรากฐานอยู่บนหลักคำสอน ของศาสนา ปรัชญาและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิต อันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ เหตุที่จริยธรรมมักอิงอยู่กับศาสนา เนื่องจากคำสอนทางศาสนามีส่วนสร้าง ระบบจริยธรรมให้สังคม และเรียกหลักแห่งความประพฤติอันพัฒนามาจากแหล่งอื่นว่าจริยธรรม กฎหมายก็มี ส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมในฐานะเป็นแรงหนุนจากภายนอกเพื่อให้คนมีจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง

การใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองที่เอื้อต่อการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง เช่น การรับสินบนหรือการมีผลประโยชน์ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะ ทำให้มี เรื่องอื้อฉาวเกิดขึ้นอยู่เสมอ การแสดงออกด้วยคำพูดไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายในที่ประชุมสภาฯซึ่งได้รับ เอกสิทธิ์อย่างเต็มที่ การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน การกล่าวปราศรัยบนเวทีต่อหน้าชุมชน การใช้ตำแหน่ง อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม การแสดงกิริยาก้าวร้าว การไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นตัวแทนประชาชน การฝ่าฝืนคุณธรรมและจริยธรรมแห่งความดีงามกลายเป็นเรื่องปกติเพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ผ่านไป ไม่มีการ สอบสวน ไม่มีการลงโทษ ท้ายที่สุดจึงเกิดวิกฤตทาง การเมือง ซึ่งสาเหตุที่แท้จริงเกิดจากการไร้คุณธรรม จริยธรรมของนักการเมือง

การควบคุม สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งถือเป็น “ข้าราชการการเมือง” ไม่ให้ทุจริตคอร์รัปชันนั้น แม้จะมีมาตรการการควบคุมทางการเมือง เช่น การยื่นกระทู้ถาม การยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ การควบคุมทางสังคมที่มีสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่คอยทำหน้าที่รายงานข่าวสารและแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ และประชาชนคอยติดตามตรวจสอบ รวมทั้งการควบคุมทางกฎหมาย หรือแม้แต่การควบคุมโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ กระทั่งองค์กรอิสระหลายองค์กรยังถูกกล่าวหาว่าถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองเข้าไปแทรกแซงครอบงำทั้งกระบวนการสรรหาและการคัดเลือกโดยวุฒิสภา สรุปความสำคัญที่นักการเมืองต้องยึดถือ และคุณธรรมจริยธรรมที่นักการเมืองพึงปฏิบัติ ได้ดังต่อไปนี้

1. หลักนิติธรรม (the rule of law) ได้แก่ การใช้กฎหมายในการบริหารประเทศ โดยกฎหมายดังกล่าวนี้ต้องผ่านกระบวนการร่างกฎหมายอย่างถูกต้อง และหลักของกฎหมายนั้นต้องเป็นกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและอำนาจอธิปไตยของประชาชน โดยกระบวนการยุติธรรม จะต้องเป็นไปตามครรลองหลักนิติธรรม (the rule of law)

2. ความอดทนอดกลั้น (tolerance) ความใจกว้าง (open-mindedness) และความมีน้ำใจนักกีฬา (sporting spirit) ทั้งหมดนี้เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตย เพราะในสังคมประชาธิปไตยนั้นจะต้องยอมรับความแตกต่างทั้งในเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี จุดยีนและความคิดเห็นทางการเมืองของคนในสังคม การรู้แพ้รู้ชนะ เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การกระทำอันใดก็ตามต้องคำนึงถึงหลักการใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความถูกต้องเหมาะสม (decency) ความน่าเชื่อถือ (credibility) ทั้งหมดทั้งปวงดังกล่าวจะทำให้งานที่รับผิดชอบอยู่นั้นประสบความสำเร็จ การมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมายตามลายลักษณ์อักษรแต่เพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่พอเพียง การกระทำอันใดที่ไม่เหมาะสมแม้จะถูกต้องตามกฎหมายก็จะขาดความชอบธรรมทางการเมือง อันจะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในที่สุด

4. การบริหารบ้านเมืองจะต้องอิงหลักธรรมาภิบาล (good governance) คือ ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความโปร่งใส (transparency) การมีส่วนร่วมของประชาชน (participation) ความรับผิดชอบเปิดให้ไต่เบี่ยงได้ (accountability) และความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) ซึ่งหมายถึงการกระทำนั้นต้องส่งผลในทางบวกทั้งในแง่ผลได้ (output) และผลลัพธ์ (outcome)

5. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (popular sovereignty) ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือระบบที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตย และมอบหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกถึงสิทธิและอำนาจของประชาชน ดังคำกล่าวที่ว่าเสียงของประชาชนคือเสียงของสวรรค์

6. สิทธิเสรีภาพ (rights and freedom) เป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำที่มีอำนาจตามกฎหมาย จะต้องยึดถือตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิดเจ้าของอำนาจอธิปไตย

7. ความเสมอภาค (equality) ซึ่งความเสมอภาคหมายถึงความเสมอภาคทางการเมือง และความเสมอภาคทางกฎหมาย (equality before the law) ความเสมอภาคภายใต้ระบอบการปกครองแบบ

ประชาธิปไตยถือว่าทุกคนเสมอภาคเท่ากันหมด หนึ่งคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้หนึ่งเสียง (one man one vote) การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลอันใดก็ตามจึงถือว่าขัดต่อหลักการประชาธิปไตย

8. ค่านิยมและจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย (the democratic ethos) หมายถึง ค่านิยมที่ได้รับการอบรมตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา และทางสังคม ให้มีความเชื่อและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย มองคนอื่นด้วยสายตาที่เสมอภาค ทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณประชาธิปไตย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตย

9. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ จำเป็นอย่างยิ่งต้องยึดถือหลักจริยธรรมทางการเมือง รวมตลอดทั้งมารยาททางการเมือง โดยจะต้องกระทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดต่อประชาชน ชาติ และบ้านเมือง เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เพราะงานการเมืองเป็นงานอาสาสมัครที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

10. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูง ซึ่งสามารถนำประเทศชาติและสังคมไปสู่ความเจริญ หรือไปสู่ความเสียหายในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่การเมือง สังคม เศรษฐกิจ อุดมการณ์ ศรัทธาและความเชื่อในระบบ ฯลฯ ต้องเป็นบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยคุณสมบัติอัน ได้แก่ การมีอุดมการณ์ทางการเมือง การมีจริยธรรมทางการเมือง การมีความรู้ทางการเมือง การมีประสาทสัมผัสทางการเมือง และการเข้าใจอารมณ์ทางการเมือง ของประชาชนอย่างถูกต้อง (ภัทรชมน รัตนางกูร, 2563)

สรุป หลักนิติธรรมการใช้กฎหมายในการบริหารประเทศ ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ความถูกต้องตามกฎหมาย ความชอบธรรมทางการเมือง ความถูกต้องเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือระบบที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตย

ความจำเป็นของการมีจริยธรรมของนักการเมือง

จริยธรรมเป็นแนวคิดที่ต้องการควบคุมพฤติกรรมของคน ทั้งนี้ ในฐานะที่สมาชิกวุฒิสภาเป็นบุคคลที่ถือเป็นบุคคลสาธารณะ และมีความเกี่ยวข้องกับภารกิจ ที่สำคัญของประเทศ ทั้งในเรื่องการตรวจสอบการใช้ อำนาจอธิปไตย การปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรี สมาชิก รัฐสภาและผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน โดยนัยดังกล่าว สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

นักการเมืองต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. มีอารมณ์ผูกพันแน่นแน่ว จริยจึงต่ออุดมการณ์ (Passion) หมายความว่า นักการเมืองจะต้องรู้สึกห่วง กังวล เอาใจใส่ต่อสิ่งที่เขาต้องการจะต่อสู้ ไม่ใช่อารมณ์ที่เป็นความตื่นเต้นที่ไร้ความหมาย หรือเป็นเพียงเจตคติภายใน

2. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) จริยธรรมของความรับผิดชอบเป็นตัวชี้วัดให้เห็นว่า นักการเมืองมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่ออุดมการณ์หรือไม่

3. มีวิจารณ์ญาณ (Judgement) หมายถึง ความสามารถที่จะรักษาไว้ซึ่งความไม่หวั่นไหวและความสงบ แต่สนองตอบต่อสภาพความเป็นจริง หรือการต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และคนจากระยะห่าง การขาดวิจารณ์ญาณถือเป็นความผิดประการหนึ่งของนักการเมือง เป็นสิ่งที่ทำให้ไร้ประสิทธิภาพทางการเมือง

ความจำเป็นที่ต้องใช้หลักจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณความดีที่พึงยึดเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้ หลักจริยธรรมตามแนวคิดนี้สามารถจำแนกเป็น 2 มุมมอง คือ

1. จริยธรรมตามหลักนิติรัฐ ยึดหลักการว่า การบริหารงานใดได้ดำเนินการถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย ถือว่าการบริหารงานนั้นถูกต้องตามหลักจริยธรรม แนวคิดนี้ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า อาจมีปัญหาเรื่องความไม่ครอบคลุม เพราะกฎหมายมักจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่เกิดปัญหา และเพื่อมิให้เกิดปัญหาเดิมซ้ำอีก จึงออกกฎหมายมาบังคับใช้ ดังนั้นกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงไม่เพียงพอในการกำกับพฤติกรรมการบริหารงานให้อยู่ในกรอบของจริยธรรมได้ทุกกรณี

2. จริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรม ยึดหลักการ การพยายามแสวงหาความดีที่ยึดถือควรเป็นอย่างไร แล้วนำมาใช้เป็นมาตรฐานจริยธรรม เพื่อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ จริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรมจึงมีความครอบคลุมกว้างขวางกว่าจริยธรรมตามหลักนิติรัฐ อย่างไรก็ตาม จริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรมมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ ขาดบทบังคับการลงโทษเมื่อมีการละเมิด เป็นความแตกต่างจากจริยธรรมตามหลักนิติรัฐ

สรุป คุณสมบัติทั้งสามประการจะประกอบกันเป็นจริยธรรมของนักการเมือง เป็นพลังที่เสริมสร้างบุคลิกภาพของนักการเมืองเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อันเป็นกิจกรรมของมนุษย์อย่างแท้จริง นักการเมืองจึงจำเป็นต้องมีอุดมการณ์ มีความรับผิดชอบ และมีวิจรรณญาณเป็นเครื่องกำกับความหลงตัวเอง

ศาสนากับการสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและงานของรัฐ อย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยให้ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีงาม รักษาสัจจะที่ให้ไว้แก่ประชาชน มีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาตามวิถีทางประชาธิปไตย มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ และไม่ทุจริตหรือใช้อิทธิพลแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง แนวคิดทางศาสนากับการสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เนื่องจากจริยธรรมในการปกครองของไทยมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญ จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่จะนำความสุขสงบและความและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ย่อมสูงส่ง มีความสะอาด และสว่างในจิตใจ จะทำการงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดี อันเป็นประโยชน์และความสุขต่อบ้านเมือง

จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยิ่งย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรม ดังนั้น จริยธรรม การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสมการทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น ทำสิ่งควรทำ ด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุรู้ผลถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้นจะเห็นว่าจริยธรรมจึงจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดด้วยจริยธรรม ในทางพระพุทธศาสนาก็ส่งเสริมให้มีจริยธรรมทางการเมืองดังนี้

1. ศาสนากับจริยธรรมทางการเมือง

ศาสนาทุกศาสนามีหลักคำสอนให้ศาสนิกชนพึงปฏิบัติตามเพื่อความสุขของตนเอง และเพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคมและประเทศชาติ หากพิจารณามูลเหตุของการเกิดจริยธรรมแล้ว พบว่ามีที่มาจากศาสนาเป็นหลัก เพราะศาสนามีหลักธรรมคำสอนในการดำเนินชีวิต มีกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งกล่าวได้ว่า

1) ศาสนาเป็นพื้นฐานของกฎศีลธรรม ศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งธรรมจรรยาและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นแนวทางให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติตามหลักกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่า ดังนั้น ศีลธรรมย่อมช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข

2) ศาสนาเป็นบรรทัดฐานของสังคม คือ ศาสนาเป็นแบบแผนของความประพฤติ เนื่องจากศาสนามีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อาทิ หลักการปฏิบัติตน พิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลในสังคมนำไปเป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ช่วยในการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร ทำให้รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร

3) ศาสนาเป็นกลไกในการควบคุมสังคม คือ ศาสนามีผลทางปกครองให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ เพราะผู้ที่เคารพเชื่อมั่นในศาสนาจะประพฤติตนตามครรลองของศาสนาอย่างเคร่งครัด ศาสนาจึงมีผลควบคุมไปถึงจิตใจด้วย

2. พุทธศาสนากับจริยธรรมทางการเมือง

พุทธศาสนามีความเชื่อในกฎแห่งกรรม คือเน้นการพึ่งพาตนเอง (อัตตา หิ อัตตะโน นาโถ) โดยการพัฒนาศักยภาพตนเอง พากเพียร ไม่พึ่งพาอำนาจหรือพลังจากเทพเจ้าต่าง ๆ ตามคัมภีร์พระไตรปิฎก กษัตริย์หรือผู้ปกครองเกิดจากความประสงค์ของสังคม ตำแหน่งทางปกครองเป็นสิ่งสมมติแต่งตั้ง ดังนั้น กษัตริย์หรือผู้ปกครองทางพุทธศาสนาจึงเป็นมนุษย์ธรรมดา แต่สูงส่งด้วยคุณธรรม ความดี และชาติกำเนิด ผู้ปกครองมาตามคำเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชน โดยผู้ปกครองนั้นต้องมีคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา และเสียสละ เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนและประเทศชาติ

ในทัศนะของพุทธศาสนา ระบอบการปกครองที่ดีอาจจะเป็นระบอบการปกครองแบบใดก็ได้ที่ยึดหลักการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1) การได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจ และการขยายอำนาจ และการรักษาไว้ซึ่งอำนาจต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนมากที่สุด อำนาจของผู้ปกครองไม่ใช่เพื่อสร้างความยิ่งใหญ่ให้ตนเอง แต่เพื่อประชาชน

2) ความมั่นคงของระบอบการเมืองการปกครองหรือของรัฐบาล ไม่ใช่จุดหมายสุดท้าย เป็นแต่เพียงวิถีทางหรือเครื่องมือสำหรับการสร้างสรรค์ประโยชน์และความสงบสุขให้แก่ประชาชน ซึ่งจุดนี้คือจุดหมายที่แท้จริง

3) ให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยเน้นความเท่าเทียมกัน เช่น ปราศจากการแบ่งแยกของชาติกำเนิด เพศ หรือฐานะ เป็นต้น

4) ผู้ปกครองต้องถือธรรมเป็นใหญ่ในการปกครอง อาทิ การถือหลักความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม มีเหตุผลและการใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ รับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง กระทำการต่าง ๆ โดยยึดหลักกฎหมายบ้านเมือง

จริยธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมทางสังคม ทางศาสนา ความดีงาม ความถูกต้อง ความเหมาะสม ที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ยอมรับถือปฏิบัติเป็นหลักทางศีลธรรม หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า จริยธรรม คือ เครื่องมือในการวัดความดี ความไม่ดี ความถูก ความผิด ความเหมาะสมไม่เหมาะสมแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จริยธรรมไม่เป็นหลักสากล คือ จริยธรรมในสังคมหนึ่งอาจจะไม่ถูกยอมรับในอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้ แต่จริยธรรมที่หมายถึงความดีงาม ความถูกต้องและความเหมาะสม พฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนหมู่มาก หรือส่วนใหญ่ ก่อให้เกิดความพอใจ การยอมรับของคนในสังคมนั้นเป็นส่วนใหญ่

บทสรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้มี มาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้ว่าการเมืองมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยการทำหน้าที่เน้นความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ความโปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน รักษาผลประโยชน์ให้บ้านเมือง ทำหน้าที่ด้วยความเสียสละเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มาตรฐานทางจริยธรรม เป็นสิ่งที่ถือเป็นหลักสำหรับกำหนดสภาพคุณงามความดี และข้อประพฤติปฏิบัติหรือศีลธรรมที่สอดคล้องกับความถูกต้องดีงามของว่าการเมือง ภาครัฐและเอกชนของผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานทุกระดับ ส่งเสริมสร้างด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นการสร้างจิตสำนึกในตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะว่าการเมืองที่ต้องมีจริยธรรมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, (2560). ฉบับพิมพ์ตามราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก ราชกิจจานุเบกษา.

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านอื่น ๆ : การเสริมสร้างมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม ของผู้บริหารประเทศและประชาชน*, กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านอื่น ๆ : การเสริมสร้างมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม ของผู้บริหารประเทศและประชาชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำราญ ศรีคำมูล. (2563). *ความหมายของจริยธรรม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2563, จาก www.baanjomyut.com /library/ethics/01.html.